

דיני מצוות מילה

מארי בהערה א' מביא את פירוש רבינו למשנה חולין פרק ז הלכה ו':

שנאמרו אמנם בצווי לאברהם אבינו, וכוונתו למה שאמרו בחולין פ"ז הל' ו בסיני נאמר אלא שנכתב במקומו. ושם כת"ר בפירושו: אתה צריך לדעת שכל מה שאנו נוהרים ממנו או עושים אותו היום אין אנו עושים זאת אלא מפני צווי ה' על ידי משה, לא מפני שה' צוה בכך לנביאים שקדמיהו, דוגמא לכך, אין אנו אוכלים אבר מן החי לא מפני שה' אסר על בני נח אבר מן החי, אלא מפני שמשה אסר עלינו אבר מן החי במה שנצטוה בסיני שישאר אבר מן החי אסור. וכן אין אנו מלים בגלל שאברהם מל את עצמו ואנשי ביתו, אלא מפני שה' צוה על ידי משה להמול כמו שמל אברהם עליו השלום. וכן גיד הנשה אין אנו נמשכים בו אחרי אסור יעקב אבינו אלא צווי משה רבנו. הלא תראה אמרם בסיני, וכל אלה מכלל המצוות.

מדברי רבינו עולה שאנו מקיימים מצוות מילה (ומצוות אחרות) לא מכל ציווי של אברהם (או של נביאים אחרים) אלא כי משה נצטווה על כך במסגרת מתן תורה מן השמים. ויש לכך משמעות מהותית מאחר ורק תורה שקבל משה היא נצחית ולא תשתנה לעולם, ואולם אם היינו נותנים לציווי של אברהם משמעות נצחית הרי גם ציוויים אחרים היו מקבלים מעמד דומה ובכך תורה שנתן משה הייתה נפגעת בייחודיותה ובנצחיותה.

עם ישראל קיבל את התורה לא רק כחיוב אישי של עם ישראל, אלא מחוייבים להפיץ את שבע מצוות בני נוח להמון הגויים כפי שאברהם עשה כי כשאברהם נצטווה במצוות המילה המייחדת את זרעו, הוא נצטווה גם והיית אב המון גויים כלומר שתמשיך להפיץ את אמונת הייחוד ושאר מצוות בני נח להמון הגויים.

בהערה ב' מארי מביא את פירוש רבינו למשנה שבת:

אותו כאלו הוא בנו [ראה לקמן הל' ג]. ואם גדל הילד והגיע לכלל עונשין, גסתלק החיוב מעל כל אדם ונתחייב הוא למול את עצמו מיד, וכל זמן שלא מל ה"ז עובר על מצות עשה עד שימול. וכשימול אפלו מל ביומו האחרון הרי זה קיים המצוה ונסתלקה מעליו העברה. ואם מת כשהוא ערל אז יהיה מחוייב כרת האמור בתורה במי שלא מל. ואיני יודע בכל המצוות מצוה דומה לזו, כלומר שלא יתחייב עליה עונש עד שימות העובר בחטאו.

¹²³⁴ כת"ר בפיהמ"ש שבת פ"ט הל' ו, וממה שצריך להזכיר כאן, שאם עבר אדם ולא מל את בנו או יליד ביתו וחמל עליו ביום השמיני הרי זה עובר על מצות עשה גדולה וחמורה מאד שאין בכל המצוות כמות, ולעולם אין לו תשלומין למצוה זו, והרי עונו חמור ממי שעבר עליו חג הסוכות ולא עשה סוכה או ליל פסח ולא אכל מצה, אלא שעם כל זה לא נפטר מן המצוה, אלא עדין הוא מצוה ומחוייב למולו תמיד וכל זמן שלא מלו הרי הוא עובר על מצות עשה שהגיע זמנה, ואם מלו גסתלקה מעליו העברה וקיים המצוה. וכן כל מי שרואה את הילד הזה הערל ולא מלו הרי זה עובר על מצות עשה עד שימול אותו כאלו הוא בנו [ראה לקמן הל' ג]. ואם

העולה מדברי רבינו שמצוות מילה הינה מצוות עשה חמורה שעונשה כרת שהחייב בכרת הוא כאשר מת והוא ערל. וחומרת המצווה באה לידי ביטוי בכך שכל יום שאדם דוחה את המצווה הרי זה מגדיל את עוונו.

בפרק א' הלכה ב' כתב רבינו :

ב אין מולין בנו של אדם שלא מדעתו, אלא אם כן עבר ונמנע למולו, שבית דין מלין אותו, בעל כורחו. נתעלם מבית דין, ולא מלו אותו--כשיגדיל, הוא חייב למול את עצמו: וכל יום ויום שיעבור עליו משיגדיל ולא ימול את עצמו, הרי הוא מבטל מצות עשה; אבל אינו חייב כרת, עד שימות והוא ערל, במזיד.

וכתב מארי בהערה י' :

הר' אבני נזר בדברי רבנו, והיה שם "חכם" מסוג שכובעו אמה ומדבר מטבורו, וענה תשובה של עם הארץ, ואיני יודע אם ידע מי זה האבני נזר.

וממש"ר אלא א"כ עבר ונמנע מלמולו, משמע דאף אם יעבור יום השמיני כל שלא נמנע מהמת עברה כגון שאין האב בעיר כאותם הרוכלים המחזרין בעיירות לפרנסתם שבועים שלשה ואי אפשר להודיעו שנולד לו בן אין למול את בנו שלא מדעתו ויש לחכות עד שיבא אף אם יעבור היום השמיני. ועיין להר' אבני נזר יו"ד סי' שיה סעיף א שהביא לשון רבנו כאן, וכתב: נראה מדבריו שאם לא עבר ונמנע אלא שהוא מתעצל בה אין חייבין לעשותו בזמנה, אבל חייבין לכופו אפלו על ידי הכאות כיון שלא היה לו אונס, ע"ש. ומשמע דכשהוא אנוס ולא ידע שנולד לו בן, וזהיר הוא במצות, וכל יום עלול להגיע ויקיים מצות ה' בשמחה בין שהאב מוהל בין שאינו מוהל אין מלין את הבן עד שיגיע האב ויקיים המצוה בעצמו. וכבר אירע מעשה במלחמת ששת הימים שהאב היה נעדר ואמרתי דיוקו של

העולה מדברי מארי שרק כאשר האב נמנע במזיד יש מצווה לכופו למול את בנו אולם אם האב היה אנוס ולא ידע שנולד לו בן ואנו יודעים שהוא רוצה למולו (בין בעצמו בין ע"י מוהל), צריך להמתין לאב ולא למול את הבן.

כתב רבינו בהלכה ב' :

ב אין מולין בנו של אדם שלא מדעתו, אלא אם כן עבר ונמנע למולו, שבית דין מלין אותו, בעל כורחו. נתעלם מבית דין, ולא מלו אותו--כשיגדיל, הוא חייב למול את עצמו: וכל יום ויום שיעבור עליו משיגדיל ולא ימול את עצמו, הרי הוא מבטל מצות עשה; אבל אינו חייב כרת, עד שימות והוא ערל, במזיד.

יא) דְּבַרֵי רַבְּנֵנוּ בְּרוּרִים פְּשׁוּטִים, שֶׁאֵף בְּשֵׁאר מִצְוֹת שְׁחֵיבִין עַל הָעֵבֶרָה עֲלֵיהֶן כֶּרֶת כְּגֹן חֶלֶב וּדֵם, וּמִלֵּאכָה בַשַּׁבָּת, וְאִכִּילָה וּמִלֵּאכָה בִּיזְהֵ"כ, וּבִטּוֹל קֶרֶבֶן פֶּסַח בְּמוֹעֵדוֹ וְכֹל הַשֵּׁאר, אֵע"פ שְׁמִיד שֶׁעָבַר חָל עֲלֵינוּ חֵיב הַכֶּרֶת, אֲךָ בְּצִוּוֹ אֵינּוּ אֵלָא לְאַחַר מִיתָה, כִּי אֵין הַכֶּרֶת אֵלָא לְנַפְשׁ לְאַחַר פְּרִישְׁתָּה מִן הַגּוֹף וְכַמְשׁ"ר בַּפ"ח תְּשׁוּבָה הֲלֵי א כְּלוֹמֵר שֶׁאִתָּה הַנַּפְשׁ שֶׁפִּירְשָׁה מִן הַגּוֹף בְּעוֹלָם הַזֶּה אֵינָה זֹכָה לְחַיֵּי הָעוֹלָם הַבָּא אֵלָא גַם מִן הָעוֹלָם הַבָּא נִכְרְתָה. וְעֵיין מָה שֶׁכְּתַבְתִּי שָׁם. וּבְמִצְוֹת הַמִּילָה אֵין הַכֶּרֶת חָל עֲלֵינוּ אֵלָא כִּשְׁלֵא תְהִיָּה לוֹ אִפְשָׁרוֹת לְקִיּוּמָה וְהֵינּוּ בְּמִיתָתוֹ וְכַמְשׁ"ר רַבְּנֵנוּ בְּפִירוּשׁ בְּפִיהֶמ"שׁ שֶׁבַח הוֹבָא לְעִיל צִיּוֹן ב', ע"ש סוֹף דְּבַרְיוֹ. וּמִמְשׁ"ר "שִׁמּוֹת זֶהוּא עֲרַל" מִשְׁמַע בְּאוֹפֵן זֶה דוֹקָא שֶׁהוּא כִּבְר גַּעֲדָר הוּא שֶׁחָלָה עֲלֵינוּ הַכֶּרֶת, אֲבָל אִם אֵי אִפְשָׁר לוֹ לְבַצֵּעַ אֶת הַמִּילָה מִחֲמַת אוֹנֵס וְעַדִּין הוּא קִיִּים אֵף שֶׁבִטַּל עַד עַתָּה בְּמוֹיֵד כְּגֹן שֶׁמֵּאִיזוּ סָבָה שֶׁהֵיא נִחְתָךְ הָאֲבָר אֵינּוּ חֵיב כֶּרֶת גַּם כִּשִׁמּוֹת

1. תִּינּוֹק שֶׁהִיָּה לוֹ חוֹלִי (חוּם וְכְדוּמָה), מֵתִי יֵשׁ לְקִיִּים אֶת בְּרִית הַמִּילָה? הָאֵם צָרִיךְ לְחַכּוֹת 7 יָמִים מִהַיּוֹם בּוֹ הַתִּינּוֹק הִבְרִיא?
כְּתַב רַבֵּנוּ בְּפֶרֶק א' :
טז חוֹלָה, אֵין מוֹלִין אוֹתוֹ עַד שִׁבְרִיא; וּמוֹנִין לוֹ מֵעַת שִׁיחֵי מַחּוּלִיין, שֶׁבַעַת יָמִים מֵעַת לַעַת, וְאַחַר כֵּךְ מוֹלִין אוֹתוֹ. בְּמָה דְּבָרִים אִמּוּרִים, בְּשַׁחֲלַצְתּוֹ חֲמָה, וְכִיּוֹצֵא בְּחוּלֵי זֶה; אֲבָל אִם כִּאֲבוֹ לוֹ עֵינָיו בַּעַת שִׁתְּפַתְחוּ עֵינָיו, וְיִרְפְּאוּ--מוֹלִין אוֹתוֹ מִיָּד. וְכֵן כֹּל כִּיּוֹצֵא בִּזְה.
לְכֵן בְּחוּלֵי שֶׁל חוּם וְכְדוּמָה יֵשׁ לְהַמְתִּין 7 יָמִים מֵעַת לַעַת מֵעַת שֶׁהִבְרִיא.
2. בְּהַמְשַׁךְ לְשֶׁאֵלָה הַקּוּדְמָת, מָה דִּין צִהַבַת (שֶׁאֵינָה מַחֲלָה זִיהוּמִית)? מֵתִי מוֹתֵר לְקִיִּים בְּרִית?
מִבְּחִינָה עֶקְרוּנִית גַּם בְּצִהַבַת יֵשׁ לְהַמְתִּין 7 יָמִים.
3. תִּינּוֹק שֶׁמוֹעֵד הַבְּרִית נִדְחָה מִהַיּוֹם הַשְּׁמִינִי עֵקֶב חוֹלֵי, הָאֵם מְנַהַגְנוּ לְקִיִּים אֶת הַבְּרִית גַּם בִּיָּמִים חֲמִישִׁי וְשִׁישִׁי?
מֵאַחַר שֶׁלְדַעַת רַבֵּנוּ כֹּל יוֹם שְׁדוּחִים אֶת הַמִּילָה זֶהוּ עוֹוֹן חֲמוּר לְכֵן יֵשׁ לְקִיִּים אֶת הַמִּילָה בַּעַת שְׁנִיתָן לְמוֹל עַל אֵף שִׁיִּתְכֵן וְיִידְרְשׁוּ לְחַלֵּל אֶת הַשַּׁבָּת לְצוּרֶךְ הַתִּינּוֹק.
4. תִּינּוֹק שֶׁנּוֹלַד בְּבִין הַשְּׁמִשׁוֹת שֶׁל יוֹם שִׁישִׁי – מָה גִּדְר בֵּין הַשְּׁמִשׁוֹת וּמָה הַמוֹעֵד הַקּוֹבַע לְלִידָה?
5. מִילָה שֶׁל תְּאוּמִים בִּזְה אַחַר זֶה, הָאֵם הָאֲבָא יִבְרַךְ פְּעַמִּים שֶׁהַחֵינּוּ?
6. מָה מְנַהַגְנוּ לְגַבֵּי שַׁעַת הַבְּרִית? (מִיָּד לְאַחַר הַתְּפִילָה אוֹ בְּמוֹעֵד אַחַר)
7. הָאֵם לְמְנַהַגְנוּ לֹא אוֹמְרִים תַּחֲנוּן בְּבֵית הַכְּנֶסֶת בּוֹ נַעֲשֶׂה בְּרִית מִילָה?
8. הָאֵם יֵשׁ מְקוֹר לְמְנַהַג לֹא לְהַזְמִין לְבְּרִית מִילָה אֵלָא רַק לְהוֹדִיעַ?

9. בהמשך לשאלה הקודמת, אדם שצריך ללכת לברית מילה או להלוויה, מה עדיף?
10. מה מהות מצוות ברית מילה ומדוע תינוק לא נולד מהול
11. האם למנהגנו יש משמעות לסנדק?

מילה לאחר מיתה

יש אגדה בפרקי דרבי אליעזר שאברהם אבינו שנצטווה במילה, הוא וזרעו לדורותיו, כביכול עומד בגן עדן ומכניסו לגן עדן, ומכאן נתפתח המנהג למול נפל לאחר מותו.
לפי רבינו אין מקום למנהג זה מאחר ואין שוב חיוב או תיקון לאחר מיתה.